

Sofia 1909, și V. Pogorelov, «Описъ на старитѣ печатни български книги», Sofia 1923. Nici una din aceste cinci lucrări, inclusiv cea mai cuprinzătoare dintre ele — aceea a lui Al. Teodorov-Balan din 1923, nu erau complete și de aceea au apărut mereu adăugiri sau îndreptări foarte utile, datorite lui St. Arghirov, N. Naciov, St. Stanimirov etc. Aceste insistente preocupări își aveau explicația lor: istoria politică, economică, socială etc. a poporului bulgar în perioada renașterii sale nu poate fi scrisă fără cunoașterea lucrărilor unor înaintași, care lucraseră în vremuri vitrege, când Bulgaria era sub stăpânirea străină, când cărțile, ziarele și revistele bulgare — în special în prima perioadă a acestei epoci — apăreau mai ales în afara țării și când înșiși autorii lor erau stabiliți în centrele mai importante ale emigrației bulgare — Odesa, București, Constantinopol. În ceea ce privește cunoașterea istoriei Bulgariei, această situație nu s-a schimbat nici astăzi. Ba poate mai mult de cât oricând, după 9 septembrie 1944, când studiile istorice au luat un avânt nemai-întâlnit, istoria poporului bulgar în luminoasa epocă a renașterii sale nu poate fi scrisă fără cercetarea amănunțită a tuturor lucrărilor tipărite în acea vreme, fie ele cărți cu conținut variat, articole publicate în reviste sau, mai ales, în ziarele bulgare. Alături de acestea, o mare importanță o au toate acele mici corespondențe venite din cine știe ce colț al țării, dar care aparțin într-unul din ziarele emigrației, la Odesa, la București sau la Brăila și reflectând situația reală, au astăzi importanța unui izvor de prima mână. Această din urmă informație, atât de necesară, a lipsit până acum istoricilor bulgari și golul acesta, ca și multe altele, vine să-l umple repertoriul bibliografic pe care îl oferă lucrarea de față a lui Maniu Stoianov.

În introducere, autorul însuși mărturisește că nu acesta a fost planul său inițial. Lucrarea a început pe vechia linie a unor completări ce trebuiau aduse bibliografiei mai sus citate a lui V. Pogorelov și ea urma să aibă proporții relativ reduse, putând fi făcută ușor de un singur cercetător. În procesul lucrului planul a fost însă schimbat și, fără a se recurge la ajutorul unui colectiv, precum și fără a avea un model pe care să-l urmeze, s-a ajuns la acest imens repertoriu bibliografic, care cuprinde numai în volumul întâi 8900 de titluri, descrise în 467 de pagini format mare. Desigur la o asemenea lucrare cu caracter informativ indicii au o importanță deosebită. Nu e de mirare dacă pentru aceste 467 de pagini au fost necesari indici care se întind pe aproape 200 de pagini, ocupând deci jumătate din volumul lucrării. După cum se vede, această bibliografie are specificul ei, care o deosebește de toate cele dinaintea ei și, în general, de lucrările bibliografice obișnuite.

Repertoriul bibliografic al lui Stoianov nu este deci o simplă bibliografie, ci vrea să reflecte cât mai complet tabloul întregii vieți culturale bulgare în primele trei sferturi ale sec. al XIX-lea (1806—1878). În acest scop, era nevoie de o lărgire a noțiunii de autor, de cărturar. Adică, așa cum arată în introducere M. Stoianov, d-sa a considerat drept cărturari pe toți bulgarii care între 1806—1878 au publicat, ca lucrare separată sau într-o publicație periodică, orice studiu științific, didactic sau de altă natură, orice articol sau corespondență, orice creație literară în proză sau versuri, orice comunicare sau notă etc., fie ea originală sau tradusă, sau pe orice bulgar care a redactat sau editat o publicație periodică sau a tipărit o foaie volantă. Această noțiune cu totul lărgită și necorespunzătoare astăzi este — scrie d-sa — cu totul potrivită epocii renașterii, când «gramatic» sau «cărturar» era socotit oricine știa carte, alcătuia lucrări pentru tipar sau colabora într-un fel oarecare la publicațiile periodice.

Pornind de la această premisă, repertoriul bibliografic capătă un aspect total diferit față de celelalte bibliografii, cuprinzând următoarele părți:

1) *Cărturari bulgari* — 1806—1878, cuprinzând 8107 titluri de cărți, broșuri, articole, corespondențe, nuvele, povestiri, poezii etc., publicate separat sau în periodice, toate purtând o semnătură completă, un pseudonim, o semnătură prescurtată sau măcar o simplă inițială, grupate alfabetic, după numele acestor autori. Dacă ținem seama